

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA
AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Papok, tanítók,
gazdasági egyleti tagok- és közs. elöljáróknak egész évre 8 K.
A tanító-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy
példány ára 10 fillér.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETE GH PÁL.

Főmunkatárs: **FÜLEI SZ. LAJOS.**

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □em.-ként 6 fillér-
többszöri közlésnél 4 fillérért közöltetnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenkint
kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **BETE GH PÁL** könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések intézendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz.

Köztevékenység.

(F—i.) Az ember munkára van te-
remtve. Munka nélkül nem esik jól éte-
lünk, italunk. Azért mondjuk, hogy a mun-
kásság az élet sója. De a munka nemcsak
fizikai előnnyel jár, hanem lelki üdeséggel
is. Láttátok-e a munkatermek zajos vidám-
ságát, a dalos arató népet? Ez a nép a
lélek derős egében jár, mozog, a hol a
testi és lelki áldás napja ragyog szét. Mig
ellenben a restség — mely az ördög pár-
nája — rendszeren unalmat, fásultságot
okoz s termőföldje sok bűnös indulat-
nak is...

Az embernek, mint szociális lénynek
élete leginkább a méhek természetrajzának
felel meg. A dolgok természetes logikája
szerint először az egyéni, aztán a köz-
érdekű munka kötelessége áll elő. Sok
ember, mert önző, csak az előbbi köteles-
séget ismeri, vagy tán még azt se. Nincs
más vágya, hogy minél több egyéni hasz-
not lásson, minél többet egyék, igyék. Köz-
érdekű, eszményi czélokát nem ismer. Az
ilyen saját zsebükre spekuláló vagy mások
javain élőködő elemek: a herék. Már pe-
dig a közérdek szempontjából több jelentő-
sége van egy szurtos inasnak, mint egy
tekerő grófnak...

A köztevékenység kötelessége minden
ép kézlábu emberre kiterjed. Nincs állás,
hivatás, melyben a közérdeket ne lehetne
szolgálni. A szegény ember, ha pénzzel
nem, munkája által szolgálhat; lesz például
tűzoltó-egyesületi tag vagy más egyéb köz-
jótékonyágnak hoz áldozatot személyes
szolgálatával. Templomok, iskolák épültek
fel szegény napszámosok ingyen felajánlott
munkáiból...

A haza, a család, az emberiség sze-
retete írja elő a köztevékenység munkáját
s a ki állása, körülményei, tehetsége sze-
rint nem munkál a közjóra, az nem em-
ber, nem hazafi... Mindig felemelő érzés
fakad lelkünkben, valahányszor a közügyek
szolgálatában lelkes és munkás embereket
látunk

Ilyenféle gondolatok és érzések közt
lapozgatom Solyomossy Endre tanár
„Háziiparunk érdekében“ czimmel
írt füzetkáját, melyben a székely háziipar-
ról szerzett okos megfigyeléseit adja elő és
sok figyelemreméltó tanácsot nyújt. A füzet
tartalmáról majd más helyen emlékezem
meg. Most csak a szerző köztevékenységé-
nek ez újabb jelensége ragadja meg figyel-
memet s az általa statuált nemes példa
szempontjából írom e sorokat.

Solyomossy már régóta lelkes apostola

mindenféle székely-ügynek. A köztevékeny-
ség terén ismertem meg őt közelebbről.
Itt kötöttünk ismeretséget. Az ismerkedés
legszebb, legkomolyabb helyén. Pohár-
kocczintás nélkül is barátokká lettünk.
Lelkünk összhangját a székely származás
és fajunk iránt élő közös szeretet adta
meg. És én büszke voltam és vagyok min-
dig rája, a ki tudását, munkásságát, az
iskola falain kívül is, érvényesíti s lelkének
sok szép kincséből juttat polgártársainak
is, kik Solyomossyban szellemi és anyagi
érdekeik legbuzgóbb támogatóját tisztelik.
Ez a szeretet avatta őt vezérré. Sok eset-
ben bebizonyította, hogy rátermett erre a
szerepre. Ott fogta meg a dolgot, a hol
leginkább szükséges: a közigazdaság terén.
Nagyértékű nemzeti erő van itt. Deák Fe-
rencz mondotta: „Igen rosszul vélekednék,
ki azt hinné, hogy csak a harcok zivatara
sodorhat el egy nemzetet; van még egy
más, lassubb, de disztelen és aljas nemzeti
halál is: a közelszegényülés vagy nemzeti
sorvadás. Ettől hazánkat megóvni legszen-
tebb kötelességünk“.

Ha minden arra hivatott ember Soly-
omossyhoz hasonló buzgósággal működnek
a közjóra, akkor szegény székely népünk
jelenlegi boruját szebb jövődjé hajjala
váltaná fel!...

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRGZÁJA.

A fényképész.

— Daudet Alphonse. —

A „Székely-Udvarhely“ részére fordította:
FERENCZ TIVADAR.

Minthogy külseje elárulta szegénységét és
butorzata elfért egy kézi targonczán, előre kel-
lett neki lefizetni a lakbért. Az ujonnan épült ház
első lakója, mert egy nemrég felépült háznak
ötödik emeletét lakja, a még be nem épített nagy
körutak egyikén, tele lakást hirdető czédu-lákkal,
kötörmelékkel, deszkákkal körülzárt üres telkek-
kel. A nemrég befestett falak szaga érezhető a
három kis lakosztályban, ahová egyenesen be-
özönlik a világosság és amely derültebb szint ad
a puszta falaknak. Ime először is a műterem
nagy üvegfalával, komor, hideg vaskályhával, ke-
vés parázsossal, de ahol csak akkor ég tűz, ha
jön egy megrendelő. A falon függnek a család
arcsképei: az atya, az anya, három gyermek,
ülve, állva, egymást átkarolva, elkülönítve, min-
den lehető helyzetben; azután néhány — a nap-
tól leperzselt — a falusi életet ábrázoló emlék-
tárgy. Ez még abból az időből való, amikor gaz-
dag volt és amikor csak szórakozásból vett fel
képeket. Most tönkrement ember és más foglal-
kozás hiányában elveszi azt, ami azelőtt idő-
töltése volt.

A fényképezési készülék, amelyet a gyer-
mekek félnék csodálkozással körülvesznek, a mű-
terem közepében a legszebb helyen áll és vado-
nat-uj rézcsövével, vastag, domboru lencsével
egy néz ki, mintha elnyelte volna a szegény, kis

lakás összes fényét, összes pompáját. A többi
butorzat kopott, széttört, szuette és csak néhány
darabból áll. Az anya egy szinehagyott, fekete
selymruhákat visel, amely nagyon gyűrött, to-
vábbá egy csipkével díszített főkötőt hord és
egész öltözete hasonlít egy a vevőtől ritkán lá-
togatott üzlet pénztárnoknéjának ruházatához. Az
anya egy szép művész-sapkát választott magának
egy bársonymellénnyel, hogy hatást gyakoroljon
a megrendelőkre. Ezen uraságotól levetett, fé-
nyesedésnek induló ruhában, nagy kopasz fejé-
vel, tele ábránddal, báméskodó, bamba szemé-
vel, kinézése olyan együgyű, mint magának a
fényképezési gépe. És milyen komolyan fogja fel
hivatását: Hallani kell, amint szól a gyermekek-
hez: „Ne lépjétek be a sötét szobába.“ A sötét
szoba! Mintha Apolló papnőjének barlangja
lenne... De alapjában, a szerencsétlen em-
ber, izgatott. A házbért kifizette, fa és szén is
van, de egy fillérje sem maradt meg. És ha
megrendelők nem jönnek fel hozzá és a kira-
kat, amely lent a kapuban van, a járó-kelő em-
berek közül senkit sem csal be, mit fognak ma
vacsorálni gyermekei? Bizzunk Istenben... A
berendezés megtörtént. Minden teljesen elkészült.
Most mind a közönségtől függ.

Beköszönt a várakozás és aggodalom pilla-
nata. Az atya, az anya, a gyermekek valamennyi-
en az erkélyen vannak, valamennyien leske-
lődnék. Annyi ember között, aki itt elhalad, talán
csak akad egy megrendelő!... De mégsem. A
közönség jön és megy, egymás elöl kitér a hosszú
járdán. Senki sem áll meg. De talán mégis. Ime
egy ur, aki közeledik a kirakathoz. Megnézi
egyenként a fényképeket; barátságos kinézése
van, feljön. A gyermekek lelkesednek és mond-

ják, hogy tüzet kell gyújtani a kályhában. Vár-
junk még, szól az anya bölcsen. És mennyre
volt neki igaza! Ez az ur ügyelegette folytatta
utját. Egy óra, két óra. A nap elhomályosul. Söté-
tét felhők mutatkoznak. Mégis itt fent, még ki-
tűnő próbafelvételt lehet készíteni. De mit ér ez,
ha senki sem jön. Pillanatnyi felindulás, csalfa
remény, egyes lépések közeledése hallható, de a
következő perczen ismét minden elnémul. Sőt
egy izben valaki csengett. De ez a régi bérlőt
kereste. Az egész család elszomorodik, szemök
könyezik. Ez lehetetlen, mondá az atya...
Valakinek ki kellett akasztani a kirakatot...
fiam, menj utána azonnal. Egy pillanat múlva
a fiu rémülten jött fel. A kirakat a helyén van,
ámbar úgy látszik, senki sem veszi észre. Senki
sem ügyel rája.

Ezenkívül esik az eső... Valóban a mű-
terem üvegfalára esnek a cseppek, vidáman, alig
hallhatóan. A nagy körut fekete a sok esernyő-
től. Visszamennek, beteszik az ablakot. A gyer-
mekek fáznak; de nem mernek tüzet gyújtani,
mert a kályhában van az utolsó szén. Általános
rémület. Az atya — öklét szoritva — hosszú
léptekkel megy fel és alá. Az anya, nehogy lés-
sák sirni, elrejtőzik a szomszéd szobába...
Hirtelenül a gyermekek egyike, aki az erkélyen
gatyorkodott a borus égnekek kékellő részében,
hatalmasan döngötte az ablaktáblát: „Papa,
papa... Van valaki a kirakathoz.“ És nem
csalódott. Ez egy hölgy volt és pedig egy na-
gyon jól öltözött hölgy! Egy pillanatig megnézi
a fényképeket, ingadozik, felemeli fejét... Oh!
ha valamennyi, a magasból rája irányított szem-
nek egy-egy szemernyi delejes ereje lenne, akkor
egy pillanat alatt fent lenne az ötödik emele-

A székelyföldi bajok s azok legfőbb gyógyítási módjai.

— A székelyföldi kormánybiztos urhoz. —

V. 1—14. folyt.

Vas- és aczélipar, üveg, porcellán, gipsz, fotogén.

Szük az ismeretköröm. Azért erről az oldalról kevesebbet írhatok. A mit írok, annak nagyrésze is, meglehet, hogy inkább csak jó-hiszemű hozzávetés. Nem vagyok valamelyes kamarai titkár, s nem állanak számadatok a rendelkezésemre. Ha titkár volnék, akkor eszem és akaratom is volna emez adatok komoly feldolgozásához. Be is állanék azonnal politikai és társadalmi biciklistának, s tul tennék még a szakértő és komoly munkás hazafiakon is a bégyömöszölhetetlen szájjammal, mert erre a célra sem komolyság, sem tiszta tudás, sem karakter nem kell. Ezek nélkül is az elsők között lehet valaki a honmentők nemes seregében és arczbőr nélkül is szónokolhat azok tanácskozásaiban.

Erdélyben is s a Székelyföldön is van tehát vas- és szénanyag elég. Rég, a helyszínén úgy hallottam, hogy a hunyadi vasanyag szinte páratlan Európában, a mennyiben 45—46 százalék nyers vasat ad, melyet külföldre, Svájcba és egyebüvé is visznek finom aczél készítéséhez. Lővéte, Füle községek határaiban is elég vasanyag van.

Miért özönlik be tehát a sok vas- és aczél-féle készítmény ide is a külföldről fűrés, kasza, kés, bicsok, reszelő, véső, csatt, gomb stb. alakjában? Az orvosok kezén is mind csupa külföldi ilyenmű eszköz forog, s a molnárok, mesteremberek kezén is. Nem is említem a krassószörényi s más vastelepeket. Az országban csak vasutakhoz, gépekhez roppant vas és aczél kell.

Nincs talán pénz? Hát aztán miből alapítanak minden 3 ik évben bankokat, melyek pár év múlva már pazar fényű saját palotáikba költöznek, főleg a földmivesek tejéről szedve le a fölt? Nincs hitele az országnak vagy egyeseknek? Hiszen az állam milliókra menő pénztári maradvánnyal gazdaskodik több év óta, s pazar fényű rohamos építkezéseket végez, mintha a nemzetek végítéleti utolsó kiállítása közelednék, s azon az első díjat akarná megkapni isteni kézről?

Ha senkinek sincs hitele, van ennek a földnek, ezeknek a hegyeknek, me'yeknek rejtett kincseiről különben nem a költségesen nevelt magyar, hanem a külföldi geologusok utján tud a világ.

A lővétei s a Füle-vidéki erős akaratu székelyek ma is a szentkeresztbányái, kaláni, hunyadvidéki vastelepeknél működnek. Volna ott még

munkaerő bőven, csak munka volna 4—5 ezer ember számára, s nem mennének sem Csikágóba, sem egyebüvé vasmunkára.

Vagy 2 évvel ezelőtt olvastam a megbízható »Budapesti Hírlap« egyik komoly hírét, mely szerint valahol a vereczkei-szoros táján a Kárpátok magyarországi lábujában, a Galiczia felőli hegylábának megfelelő irányban egy hosszú völgyben, egy elfelejtettem nevű magyar geologus gazdag erü fotogén forrásra akadt, melynek felbuggyanása előzőnlötte az ott lefolyó itató patak vizét is annyira, hogy ihatatlanná vált. Kapcsolatban az is meg volt említve, hogy megelőzőleg galicziai szakértőkkel kerestették sok pénzaldozat mellett sikertelenül s így a magyarnak hátul volt a z e s z e. Azt is remélte, hogy Galiczia esinál neki fotogén telepet, mikor ma onnan vásárol sok millióval csak világitó eszközt is, mely mellett kártyázik és iszik.

Szekereskedő székelyek beszélnek, hogy a Sósmező vámon belől, egy hosszú völgyben, mely állítólag a Gika hercegek birtoka, gazdag ilyenmű források vannak Csekély mélységű kutakat ásna a bérlok, s viz módjára gémes vederral merik ki onnan a nyers földolajat. E bérlok között sok magyar csángó is van. Annyit tudok, ha emlékezetem nem csal, hogy Kolozsváron Oláhország felől jelent meg először a csudás fotogén 1864—65 ben. Valamelyik titkár Ur többet tudhat e kérdéscről.

Nekem csak az feltűnő, hogy a magyar drága geologusok a jámbor középiskolai tanári székéből nem mozdulnak ki, hanem elnézik, hogy szék-helyeiken árulják az amerikai, galicziai vagy más fotogént, s annak anyagából az ezerféle iparczikket. Pedig Kézdivásárhelyen felül az erdélyi területen is kell lenni ilyen anyagnak vagy mélyebben, vagy hasonló közel a földszinhez. Ezek az urak még azt is elvárják, hogy a kormány küldjön számukra pénzen vásárolt kész ásvány gyűjteményt, vagy egyebet, melyek felmutatásával magyarázhatják apró tanítványaiknak a titkos tudomány egész birodalmát.

Azt is beszélnek, hogy a szentpáli hágó lábánál a Gyarmati-tagban, s az almási barlang mellett sok a nagyjelentőségű gipsz.

Azt is beszélnek, hogy Oklándról a Rika felé menet, ott, ahol az ut sokszor lecsuszamlott, a Gázló-patak medrében, ha valaki kövecset kapar mélyebbről, erős degenyegszárga üti meg az orrát?

Mit tud ezekről akármelyik erdélyi geolog saját kutatása, nyomozása alapján? Van-e? nincse?

Ha van és tudja, hogy van, miért nem áll elő saját kutatásai eredményével, ilyenre irányuló szándékával titkon vagy nyilván?

ten . . . Végre az asszony elhatározza magát. Belép, felmegy. Itt van. Gyorsan meggyújtják a tüzet, a gyermekeket a szomszéd szobába küldik és mig az atya igazítja a sapkáját, az anya rohan ajtót nyitni és régi, suhogó selyemruhájában meghatva és mosolyogva áll a belépő hölgy előtt . . .

— »Igen, asszonyom, itt van a műterem . . .« Előzékenyen fogadják és leültetik. Ez egy délvidéki asszony, sokat fecsegő, de engedékeny és szívesen ül a gép előtt. Az első felvétel nem sikerült. De sebjá! Ujból kell kezdeni az egészet . . . És a legkisebb ellenetés nélkül a délvidéki nő karját ismét felteszi az asztalra és állat a kezére. Amig a fényképész rendbe hozza a szoknyának redőit, a fejkötőnek szalagját, azalatt a szomszéd szobából elfojtott kacagás és püfölés hallható. Ez a gyermekek műve, akik ide-oda lökdösik egymást, hogy lássák atyjukat, amint fejét a fényképészeti készülék zöld posztója alá rejti és így maradnak, nem merve megmoczczanni. Oh! Ha felnőnek, fényképész lesz valamennyi . . . Végre, ime egy sikerült felvétel, amelyet a fényképész diadalmasan — ámbár izzadságtól csurogva — mutat fel. Ebben a fehér és fekete színben a délvidéki nő magára ismer, tizenkét darabot rendel meg, előre lefizeti az árt és elégedetten távozik . . .

Element, az ajtó megnyílik. Éljen az öröm! A megszabadult gyermekek körülánczolják a fényképészeti készüléket. Az atya, nagyon meghatva első felvételétől, komolyan törülgeti homlokát; azután — minthogy a nap már enyészik — az anya lemegy, hogy gyorsan elkészítse az ebédet, egy különös, jó ebédet a házavátás tiszteletére és — a rend kedvéért — egy zöld vászonkötésű jegyzőkönyvet vásárol, amelybe szép betűkkel beírják a szállítási időt, a délvidéki nő nevét és a bevett összeget: tizenkét frankot! Az igazat megvallva, a pástétom, a kovászos lepény,

amelylyel megünnepelték a házavátást, továbbá a tüzelő-anyag, czukor és gyertya felemészttette az egész bevételt. De nem kell aggódni! Ha a bevétel tizenkét frank volt ma, amikor esett az eső, az üzlet első napján, akkor mennyi lehet a holnapi bevétel. Tervezgetések között töltik el az estét. Az ember el sem hiheti, hogy mennyi mindenféle tervet lehet szőni egy ötödik emeleten lévő, három kis utcza szobából álló lakásban!

Másnap, fenséges az idő és senki sem jön. Egész napon át egy árva lélek sem mutatkozik. De mit is akarnak? Ilyen az üzlet. Különben megmaradt egy kevés pástétom és a gyermekek nem fekszenek le éhesen. Következő napon, megint senki sem mutatkozik. Az erkélyen ujra összeverődik az egész család, de siker nélkül. A délvidéki nő ujából jött a megrendelt fényképekért és ez az egész. Ez este, hogy kenyer legyen a családnak, kénytelenek voltak elzalogosítani az egyik vánkost . . . Két, három nap telik el így. Beköszöntött az inség. A szerencsétlen fényképész eladta bársony sapkáját, zubbonyát és már nem marad más hátra, mint eladni fényképészeti készülékét és beállani bolti szolgának. Az anya mélyen elszomorodik és az elcsüggedt gyermekek már nem is mernek kimenni az erkélyre. Egyszerre, egy szombati nap reggelén, abban a pillanatban, amikor senkire sem számoltak, valaki csenget. Násznép volt, egy egész násztársaság és felment az ötödik emeletre, hogy ott lefényképeztesse magát. A vőlegény, a menyasszony, a nyoszolyóleány és a vőfély, mindmegannyi derék ember, akik most először jelennek meg keztyűben, — azon vannak, hogy megöröksítsék ezt az emlékezetes napot. Ezen a napon harminczhat frank volt a bevétel. A következő napon még egyszer anyyi. Megtörtént. A fényképészt beiktatták . . . Ime a párisi kisüzletembereknek nagy tömegéből egy mindennapi alak.

Reményilem, hogy ezek az urak nem vesztegetnek eme mondásokat sem kihívásnak, sem sértésnek. Nem is akarok a tudományukban kontárkodni. Jóformán azt sem tudom, mi az a békasó, vagy tűzütő kova, melyekről hallani is csak annyi hallottam, hogy a sok milliót kivívó különféle üvegnek egyik főalkatrészei, s hogy a szintén s milliót kivívó minden fajtájú porcellán és tajt is a tudományuk körébe vág.

Vitába bocsátkozni sem volnék képes, annak erős ohajtását sem fojthatom magamból, hogy ne fessenek jámbor asztalosaink, fazekasaink udvarhelyi takácsaink és szövetségeseink külföldi idegen növényi és ásványi festékekkel, hanem mondják meg a módját, vagy állítsák elő magy vegyészek és geologok, avagy legalább izgassanak ezek érdekében, mint fizetett emberek.

Ha már Sokratész a bölcsekedést lehozta az égből a földre a gyakorlati életbe, önök hozakodjanak ki tudományuk kincseivel a gyakorlati élet terére is. Mert az nem fizeti ki magát egészen, ha csak földmívelési tekintetben érve nyesül ez a fontos tudomány itt nálunk a mi emberek által. Különben is a tagosító mérnökök és bírók kíséretében falusi iskolás székely gazdák is megtudják osztályozni a földeket a markukba vett darabocskák után is, minden rengeteg latyi ásvány- és növénynevek a keresése nélkül. Ugyanezt várnák önöktől a patikákat megtöltő rengeteg drága külföldi gyógyszerek is.

Ezeket az önként ajánlkozó módokon 20—30 ezer, többnyire férfi székely juthatna munkához és kenyérhez, s kapcsolatban sok műszaki intelligenciának lenne dolga itthon, saját földünkön kikerülő anyagok körül és által.

Itt, s általában minden tekintetben ujra megújra hangsúlyozom, hogy a Székelyföld népének felét bátran iparra lehet még ma terelni, mert másik fele elvégzi a mezőgazdasági teendőket 50 év múlva megkészsereződik a létszám mindké oldalon. Ez lenne a székely faj kiterjesztésének Beksics szerint is az egyik főmódja. Megtelnék a föld néppel, mint egy gazdag méhkosár. Ipar utján is sokszorta értékesebb és nagyobb gyémántjelenne ez a föld a magyar koronának. Az udvarhelyi kö- és agyagipariskolának is ezekkel kapcsolatban lenne valódi értéke, mert neveltjeinek egyrésze ma idegenbe kénytelen menni, vagy finansznak, vagy Isten tudja minek áll be, csak annak nem, amire hivatott volna.

Munkát, s ujra munkát e népnek, itthon! . . .

(Folyt. köv.)

Tan- és nevelésügy.

Tekintetes

Fülei Szántó Lajos urnak

Budapestben.

Kedves kötelességünknek ismerjük ez uton is őszinte köszönetünket kifejezni azon sziveségeért, amelylyel úgy a régmúltban, mint most is a Gyermeknaptárt kellő számú példányokban szegény tanuló gyermekek közt való szétosztás végett rendelkezésünkre bocsátani méltóztatott.

Midőn szives tudomására hozzuk, hogy a szétosztás dolgában megfelelő módon gondoskodtunk, a jövőben is kérjük jóindulatát egyesületünk érdekei irányában.

A népnevelési egyesület elnöksége.

Iskolai hatóságok figyelmébe. A magyarországi vármegyék, törvényhatósági jogu, valamint rendezett tanácsu városok hivatalos neveinek az 1898. évi IV. t.-cz. 2-ik §-a alapján az országos községi törzskönyv-bizottság által megállapított jegyzék szerint a vallás- és közokt. m. kir. miniszternek folyó évi január hó 29-én 2797-ik számú rendelete értelmében nemcsak az összes népoktatási intézetekben kiállítandó összes népoktatási bizonyítványok, tanító, tanítónő és óvónők képzési képesítő oklevelek keltezésénél, hanem az összes népoktatásügyi hatóságok által vezetett feljegyzésekben, hivatalos iratokban, rendtartási naplóknak és nyilvántartásokban is a jegyzékben foglalt hivatalos nevek használandók és az iskolai tankönyvekben, valamint térképen az előadások közben addig is, mig az általános intézkedés erre nézve megtörténik, helyesbitendők.

szomorú következményekkel, melyek az átadás után merülnek fel.

Gagy Lajos ur, miután községében még nincsen tagosítás, valószínűleg azért tett kérdést, hogy meggyőződjék a tagosított birtokban való gazdálkodás előnyös vagy hátrányos voltáról. Valamint azért is talán, hogy mások is meggyőződést szerezzenek arról.

Azonban kérdésével, a mely mindenestre elsősorú kérdés, csak a dolog bizonyos részét, ugyszólván közepét akarta megvilágíttatni, a többi pedig, u. m. a tagosítással járó dolgok arányoldalait és szomorú következményeit vagy másodrendű kérdésnek gondolta, vagy később akarta talán megvilágíttatni.

A mit tehát Gagy Lajos ur elmulasztott, én kérem fel a nagyon tisztelt szakembereket arra, miszerint sziveskedjenek véleményt mondani arról, hogy:

1. A tagosításnál melyek az árnyoldalak s a befejezés után melyek a tagosításnak szomorú következményei?

2. Tiszta, jó és gyors tagosítás miképpen lenne eszközölhető?

3. Tekintve azt, hogy a közhelyek (erdő, legelő) arányosítása külön is, de rendszerint a tagosítással eszközöltetik, s tekintve azt, hogy a közhelyek gazdasági helyzetünkre nagy befolyással vannak, s különösen itt Székelyföldön életkérdés, mi volna a teendő a magas kormány részéről arra nézve, hogy ezen kincsek, melyet őseinktől kaptunk örökségül, megmaradjanak utódainknak is és gyümölcsözzenek, illetve, hogy a legelők s az erdőknek legeltetésre alkalmas része legeltetésre fordíthatassanak s arra nézve, hogy az erdők és legelők megvásárlásához a pénzes emberek ne jussanak, s a külön kiszakított vagy kiszakítandó 100 hold vagy nagyobb területű erdők a faüzérkedők által le ne taroltathassanak?

Melyek után maradok

Székelykeresztúron, 1903. február 6-án

kiváló tisztelettel:
Lakatos János,
kir. telekkönyvvezető.

Nyilt-tér.*

Rövid használat után nélkülözhetlen.
Igen alkalmas utazásoknál.
Egészségügyi hatóságok által megvizsgálva.
Bizonysítvány kelt Bécsben, 1887. júl. 3-án.

Kalodont

nélkülözhetlen

fogtisztító szer.

Elsőrangú higienikusok elismerik, hogy egészségünk fenntartásánál nem nélkülözhető a fogak és a szájüreg gondos ápolása. Nevezetesen gyomorbetegségek hátrihatók el ezáltal. Ennél legsikeresebbnek bizonyul a „KALODONT”, mely az antiszeptikus hatást a fogaknál szükséges mechanikus tisztítással kitűnően egyesíti.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

MELEG SÓSFÜRDŐ!

Minden hétfőn, szombaton és vasárnap a Gergely Ferencz sósfürdőjén meleg fürdő kapható. A fürdőszobák és az ezek előtt levő folyosó fűtve van. Egy kádfürdő ruhával 45 kr.

Csinosan butorozott szoba
— külön bejárat — azonnal kiadó Soha Aladárnál Székelyudvarhelyt, Attila-utca 13. sz.

Uri házhoz jó tanuló fiuk, hivatalnokok étkezésre és szállásba fogadtatnak. Egy szépen butorozott szoba kiadó. Czim a kiadóhivatalban megtudható.

Legfinomabb cukrász-sütemények

Ernst György cukrászatában Székely-Udvarhelyt (Főter, piacszor) kaphatók. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

Bárminemű írásmunkára

vallalkozik egy szépen író fiatalember. Czim a kiadóhivatalban.

Eladó háztelek. Székelyudvarhelyt a Vár- és Csorgó-utcák között 443—445. ház-számok alatt, a székelyudvarhelyi 1028. sz. tjkvben 1006/a., 1008/2 a/2 hr. sz., 149 ööl területű telek épületeivel együtt azonnal eladó. Levelezéssel értekezhetni: **Bonda Péter** százados lakásán Budapest, X. Szabóky-utca 12.

863—902. végrh. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a székelykeresztúri kir. járásbírótság 1902. Sp. 723/3. számú végzése következtében dr Viola Sándor székelykeresztúri ügyvéd által képviselt Demeter Elek s társai alsósímenfalvi lakosok

Egy Hallwood fizetőpénztár „öt” más gyártmányu fizetőpénztárt helyettesít.

Ön is tudja meg,

hogy a **The Hallwood Casch Register Company** által Amerikában gyártott fizetőpénztárak a **legtökéletesebbek** és ez időszertint a **legjobb**ak a világon,

mert a **The Hallwood** fizetőpénztárnál elérhető, hogy a főnök egy pillanatra alatt, egy tekintésre megláthatja, hány **Receptért** fizető vevője és azoktól **végösszegben mennyi bevétele** volt, ugyanakkor azt is látja, hogy **hány vevőjének összesen mennyiért** adott el kézi eladást, valamint megtudhatja, hogy **különlegességért**, vagy saját **különlegességért** hány vevője és azoktól **összesen mennyi** volt a be-

vétele. Végül óhajra még egy ötödik végösszegező is áll rendelkezésre, mely egy külön a körülményekhez mérten bármire alkalmazható.

Tehát elvitázhatlan, hogy a **The Halwood-féle** fizető pénztár, a mely „öt” műveletet végez, „öt” más gyártmányu fizetőpénztárral ér fel, minthogy ezeknek csak egy **összegezőjük** van és **igy csak egy** művelet forgalmát összegezik.

THE HALLWOOD CASH REGISTER CO
BUDAPEST, VI., DALSZINHÁZ-UTCZA 10.

Egy Hallwood fizetőpénztár „öt” más gyártmányu fizetőpénztárt helyettesít.

javára Bartalis Sándor medeséri lakos ellen 427 K s jár. erejéig 1902. évi decz. hó 18-án fogantositott kielégítési végrehajtás útján le- és felülfoglalt és 856 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 2 ló, 3 szekér, 2 tehén, 2 eke és csős törökbuza nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a székelykeresztúri kir. járásbírótság 1902-ik évi V. 511/2. számú végzése folytán 427 K tőkekövetelés, ennek 1902. évi január hó 17. napjától járó 8 százalékos kamatai, 1/3 százalékos váltódíj és eddig összesen 112 K 10 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig Medeséren alperes házában leendő eszközölésére **1903. évi február hó 16-ik napjának délelőtti 10 órája** határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, jelen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Sz.-Keresztúrt, 1903. évi január hó 5-én napján.

SZALONTAI ALBERT,
kir. bir. végrehajtó.

Pályázat szőlőkarók szállítására.

A dicsőszentmártoni m. kir. szől. és bor. felügyelőség 45,000 drb gömbölyű, megfelelő vastagságú, 2.25 méter hosszú és egyenes akác-, vagy fenyőfa-szőlőkarók szállítására pályázatot nyit.

A karók **tolyó évi márczius hó 20-ig** lesznek szállítandók s az árajánlatok wagonban Dicsőszentmárton állomásra teendők.

Az ajánlatok a fentnevezett felügyelőséghez február hó 20-ig adandók be. Ajánlatot kisebb mennyiségről is lehet tenni. Az ajánlatban — ha fenyőkaróra tételik — megemlítendő, hogy vörös, vagy fehér fenyőből készültek-e a karók.

SCHÖPPNER SÁMUEL
m. kir. szől. és bor. felügyelő.

Köhögés és rekedtség ellen nincs jobb a
RETHY-féle

pemetefü cukorkánál,

de vásárlásánál vigyázzunk és határozottan RETHY-félét kérjük, mivel sok haszontalan utánzata van.

1 doboz ára 60 fillér.
Csak RETHY-félét fogadjunk el!

NAPTÁRAK, iró- és levélpapírok, borítékok, ténták s mindenféle nyomtatványok és irodai szerek DUS VÁLASZTÉKA van a „SZEKELY-UDVARHELY” kiadóhivatalában (BETEGH PÁL könyv-, papír-, iró- és rajzszerszerekedése) Székelyudvarhelyt.

A Richter-féle
LINIMENTUM CAPS. COMP.

Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziszser, a mely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmaztatik köszvényél, csúznál és meghüléseknél.

Intés. Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” cégjegyzéssel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerárban kapható. Főraktár: Török József, gyógyszerésznél Budapesten.

Richter F. Ad. és társa,

csász. és kir. udvari szállítók.
Rudolstadt.

Eredeti friss töltésben és csomagolásban kapható: Nagysolymosi KONCZ ÁRMIN gyógyszerárban Székelyudvarhelyt.

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székelyudvarhelyt 1903.

SCHOTTOLA ERNŐ

BUDAPEST VI., Andrassy-ut 2. szám.

LEGNAGYOBB RAKTÁR

egészségügyi, kényelmi és sportcikkekben

Szagmentesen záró szoba-klosettek.

Hygienikus köpő-edények.

Legjobb minőségű gummi-sárczipők és hőczipők.

Koresolyák és jégpatkók.

THERMOPHOR:

Testmelegítő, mely tűz nélkül a meleget 3-6 órán át tartja.

Betegtoló kocsik minden árban.

Minden osztályról külön árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek meg.

Egyedül valódi angol

Thierry A. gyógyszerész BALZSAMA

Egészségügyi hatóság által megvizsgálva és ajánlva.

Az üvegek felszerelése a keresk. törvény mintavédelme alatt áll.

Allein echter Balsam aus der Schottengal-Apothekes A. Thierry in Pregrada bei Rohit-Sauerbrunn.

E balzsam belsőleg és külsőleg használható. Ez: 1. Utólérhetetlen hatású gyógyszer a tüdőnek, a mellnek minden kóros állapotokban, enyhíti a legrégebb bajokat. 2. Kitűnő hatása van a torokgyulladás, rekedtség és a többi torokbajoknál. 3. Alaposan elűzi a lázakat. 4. Meglepően gyógyítja a gyomor- és a bél-betegségeket és szaggatásokat a testben. 5. Szeliden mozditja elő a székelést s a vér tisztulását, megtisztítja a veséket, megszabadít a buskomorságtól s a hypochondriától, javítja az átvégyat s az emésztést. 6. Nagyszerű szolgálatokat tesz fogfájáskor, odvasfogaknál és szájröthadások s általában minden fog- és szájbajoknál, megszünteti a felbűfögést, a száznak s a gyomornak büzt. 7. Külsőleg csodálatos gyógyhatással bír a sebekre, új és régi forradásokra, orbáncz kiütést, varak, megfagyott s megégett tagokra rüh, fekély s bőrduzzadás és repedés stb. esetében megszünteti a fejfájást, zugást, szaggatást, köszvényt, fülfájdalmat stb. Ügyeljünk mindig pontosan az itt látható zöld apácza védjegyre. Hamisítástól legjobban megóv az, ha közvetlenül tőlem gyáramból rendelnek eredeti szab. kartonokban Ausztria-Magyarország minden postaállomására bérmentve 12 kis vagy 6 dupla üveg 4 korona. Bosznia és Hercegovina részére 4 korona 40 fillér. Kevesebb nem küldetik széjjel. Szétküldés csak előrefizetés vagy előleg küldése mellett.

Miért szenved ön? holott minden féle és fajta, még oly régi sebre biztos gyógyulást talál és majdnem mindig elkerüli a fájdalmas és veszélyes operálást valamint amputálást

Thierry A. gyógyszerész egyedül valódi Centifolia-kenőcs

használatánál, rendkívül jó hatása, a sebek gyógyulásánál valamint a fájdalmak enyhítésénél utólérhetetlen. A valódi centifolium kenőcs alkalmazható: A gyermekágyasok rossz természetű mellbajainál, szoptatók mellkeményedése, a tej elapadásának, az orbáncznak eseteiben, továbbá mindenféle régi sérvek, láb- és csontnyílások, sebek, folyások, dagadt lábak s csontvesedéseknél, vágás, szurás, lövés és ütés által előidézett sebeknél; az idegen testek, pl.: üveg, szálka, homok, tövis, serét stb. eltávolításánál; mindenféle daganat, kinövés, képződmény, karbunkulus és ráknál; végre pokolvar, körömféreg, körömgüles, a lábnek járásközben történt kisebesülése, fagyás és égetés okozta sebek, a betegek és gyermekek fekvés általi kisebesülése, torokdaganat, meggyült vér, fülzugás stb., stb. eseteiben. — A szállítást kizárólag az összeg előre küldése mellett eszközöltetik. Két tégely csomagolással, postai szállítási díjjal együtt 3 korona 60 fillér. Számos eredeti bizonyítvány rendelkezésre áll. Arra kérek mindenkit, hogy óvakodjék a hatáskülső hamisítások vevésétől s arra ügyelni, hogy a tégelybe van-e a fenti védjegyem és czégem: Thierry (Adolf) Limited gyógytára az „Orangyal Pregradában, égetve.

Ezen gyógyhatásukban fölülmulhatlan két szer nemesak a romlásnak nincs kitéve, sőt ellenkezőleg, minél régebb, annál értékesebb és hathatósabb, nem árt sem a fagy, sem a forróság, tehát minden évszakban használhatók. Majdnem minden esetben segítenek és eredménytelennel járnak, legalább az orvos érkezéig, természetesen nem szabad hamisítványokat vagy hasonló feldicsért érték- és hatáskülső hamisítások vevésétől s arra ügyelni, hogy a tégelybe van-e a fenti védjegyem és czégem: Thierry (Adolf) Limited gyógytára az „Orangyal Pregradában, égetve.

Thierry (Adolf) Limited „Orangyal-gyógytár” Pregrada Rohitsch-Sauerbrunn mellett. Központi raktár Budapesten Török F. gyógyszerárban, Zágrábban Mittelbach S. gyógytárban és Bécsben Hradi L. gyógytárban.

